

N.F.S. Grundtvig “Det christelige Ægteskab [Den christelige Børnelærdom, 1. udgave, 13. artikel]”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.13, november 2018

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tilføjet punktkommentarer i version 1.14, april 2019

Tilføjet indledning i version 1.21

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1858 (SJ: 1214)

B *Anden udgave*, 1868 (SJ: 1292)

Andre udgaver

US *Udvalgte Skrifter* 9

VU *Værker i Udvalg* 6

Teksten er etableret af Steen Tullberg

Punktkommentarer og tekstredigering er skrevet af Steen Tullberg, redigeret af Klaus Nielsen og Vanja Thaulow

Indledning er skrevet af Anders Holm, redigeret af Stine Kyslø Pedersen og Steen Tullberg

Tilsyn ved punktkommentarer ph.d. Anders Holm

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

[\[A:1\]](#) | [US:449](#) | [VU:121](#)

Det christelige Ægteskab.

(N. F. S. Grundtvig).

At *Ægteskabet* ligesaa vel er *Menneske-Livets* Brændpunkt, som det er *Borger-Livets* Vugge, det har vistnok ikke undgaaet og kunde umuelig undgaae enten de gamle eller de ny Bispers, Præsters og Skriftekloges Opmærksomhed, saa de har altid paa en eller anden Maade stræbt at faae Ægteskabet i deres Magt, hvad de følgerig [VU:122](#) viis kaldte at christne og hellige det; men da man

hverken havde udfundet *Christendommens* rette Forhold til *Menneske-Livet* i det hele, eller vilde nøies med at *christne de virkelige Christnes Ægteskab*, saa maatte nødvendig alle disse Forsøg ikke blot mislykkes, men bestandig mere indvikle og forvirre Ægteskabets Forhold til Christendommen.

Paa den ene Side gjorde nemlig Papisterne *Brude-Vielsen* til et saakaldt "*Sacrament*", der skulde christne og hellige Ægteskabet uden alt Hensyn paa Ægteparrets egen Tro og Tænkemaade, og paa den anden Side udraabdes ikke blot *Eremit-Livet* for det allerhelligste, men ved aldeles at forbyde **|A:2***Præsternes Giftermaal*, erklærede man aabenbar Ægteskabet for noget saa *uchristeligt*, at det end ikke ved Brudevielsens Sacrament kunde christnes eller helliges, men kun hos *verdslige Folk* af *verdslige Grunde* faae et Slags *Aflad*.

En saadan aaben Trods imod Ægteskabets guddommelige Indstiftelse i Paradiset, baade til *Menneske-Livets Forplantelse* og til *Menneske-Maalets Opnaaelse*, var i alle Maader baade saa umenneskelig og saa ugudelig, at den saakaldte *Aandelighed* (Geistlighed), som udsprang deraf og forhærdede sig deri, maatte nødvendig blive Menneske-Livets Pestilents, og vise sig at være det *Djævelskab*, hvortil Ægteskabs-Forbudet fra Arildstid er stemplet.

Ogsaa i denne Henseende var da den *Lutherske* Reformation et Kæmpeskridt til det christelige Menneske-Livs Redning og **|US:450**den christelige Oplysnings Fornyeelse, thi mandelig hævdede *Morten Luther* Ægteskabets Ære, som en guddommelig Indretning, ved, til Trods for Pavens Næse, selv at tage sig en *Hustru* og leve med hende det christeligste *Huus-Liv*, man i mange Aarhundreder havde seet; thi man kan jo ikke tænke sig noget kraftigere Gienmæle mod det papistiske Ægteskabs-Forbud, end *Munkens* Giftermaal med *Nonnen*; men Ægteskabet kunde dog umuelig ad Oplysningens Vei komme i sit rette Forhold til Christendommen, førend det oprindelige (naturlige) Menneske-Liv i det hele kom til at staae i sit rette Lys, og dette var jo saa langt fra at skee i *Luthers* Dage, at dette oprindelige Menneske-Liv i sin forfaldne Tilstand aldrig i Christenheden har været saa tykt *formørket*, som det blev under de **|A:3**protestantiske Skriftkloges *Forelæsninger* i Kirken saavelsom i Skolen.

|VU:123Naar man nemlig saa grundig misforstaaer *Aanden* og *Skriften*, at det dybe Apostel-Ord: *i mig selv*, i min kiødelige *Selvstændighed*, er *intet Godt*, skal betyde, at *hos* det faldne *Menneske* findes slet *intet Godt*, følgelig slet ingen Levning af hvad Gud i Mennesket havde skabt, thi hvad Gud skabde var jo Altsammen *saare godt*, og naar man saa gjorde dette mishandlede *Skriftsted* til *Troes-Regel*, hvorefter blandt andet den samme Apostels sande og sørgelige Skildring af det syndige, men dog *gudfrygtige* Menneskes Stilling under *Loven*, med en *afmægtig*

Lyst til det *Gode*, skulde være en Skildring af det troende og *gjenfødte* Menneskes Stilling under *Naaden*, see, da *lyvtede* man igrunnen, om end uvitterlig, *Christi Evangelium* der unægtelig lover sine Troende *Magt* til at være *Guds-Børn* og til at skikke sig derefter, og man indhyllede aabenbar baade det *gamle* og det *ny* Menneske-Liv i et Bælgmørke, der skjulte den himmelvide Forskiel mellem det store Guds-Under, som forbinder *Gienfødselen* med *Skabelsen*, og et arabisk Æventyr, der farer fra Himmerig til Helvede og fra Helvede til Himmerig, som en Springvei.

Man kan nemlig ikke tænke sig et vildere Æventyr end det vilde være, at Gud skabde et Menneske af Jordens Støv i sit eget *Billede* og efter sin Lignelse, og at *dette* Menneske ved Syndefaldet i Paradiis tabte *Guds-Billedet*, tabte hele sin *Lighed* med *Gud*, saa der var ikke en god Sene i hans Liv, men at *desuagtet* blev *Gud* ved at *elske* [|A:4](#) det grundslatte *Menneske* som en Fader sit vel uartige, men dog igrunnen hjertelig gode Barn, og elskede saa høit, at Han for at frelse sit *forrige Barn*, hengav og opoffrede sit *ægte Barn*, sin evig-eenbaarne Søn, for at *Skiftin* [|US:45](#) *igen* eller *Djævel-Ungen* i Menneske-Hamm, ved Troen paa den *Eenbaarne* skulde frelses fra Fortabelse, og, som Guds *udkaarede* Barn, arve det evige Liv, og at nu denne Skifting, som der slet intet Godt var hos, men lutter Ondt, alligevel *angrede* sine Synder, *omvendte sig* og *troede* paa Frelseren, blev ved denne Tro *retfærdiggjort* af Guds *Naade*, fyldt med den *Helligaand*, som er den Allerhøiestes *Kraft*, *gjenfødt* i Daaben af Vand og *Aand* og *opfødt* i Nadveren med Mad og Drikke til et *evigt Liv*, uden at det dog Altsammen gjorde kiendelig Forandring i det virkelige Menneske-Liv og Lev [|VU:124](#) *net*, førend man ved en *salig Død* kom over i den *anden Verden*, gik ind i *Evigheden*. Dette er nemlig, som en klar *Selv-Modsigelse* og *Selv-Giendrivelse*, en *Umuelighed i Sandhed*, altsaa lige umuelig for den *sande Gud* og det *sanddru Menneske*, en *Selv-Modsigelse*, som kun forgjæves stræber at skjule sin Løgnagtighed under det Paaskud, at det vel er *umueligt* for *Mennesker*, men at for *Gud* er *alting mueligt*, thi det løber aabenbar *her* ud paa den Guds-Bespottelse, at den *Løgn*, der var *Mennesket* for grov og haandgribelig, skulde dog hos Gud kunne gaae og gjælde for Sandhed.

Under denne *bælgmørke* Forudsætning af det Utænkelige, Usigelige og Ugiørliges Muelighed og [|A:5](#) *Sandhed* kan nu vistnok intet Virvar i Tankerne om det menneskelige Ægteskabs Forhold til Christendommen synes for stort, men det har dog været saa forfærdelig stort, at man tænkte, det gik an paa *een Gang* at tilegne sig Ægteskabets *paradisiske Velsignelse*, Lovens *Forbandelse* og Evangeliets *Forjættelse*, og det altsammen ved en *Brudevielse*, der *ikke* engang var et *Sacrament*, og som var *fælles* for alle *Statskirkens frivillige* eller *tvungne* Medlemmer.

Naar vi imidlertid nu har faaet den Forstand, at det er den

christne Menigheds bestandige og uforanderlige *Troes-Bekiendelse*, og intet andet, af hvad Navn nævnes kan, der kan og skal afgjøre, *hvad* der er *christeligt* eller *uchristeligt*, og at det i det hele er *Ordene* af *Herrens* egen Mund til os ved hans egne Indstiftelser, hvorpaa vi maae grunde alle vore *christelige* Forventninger, naar vi vil have christeligt Pant paa deres Opfyldelse, og naar vi endelig forudsætter vor *hellige Skrifts* uindskrænkede *Paalidelighed*, som den guddommelige Aabenbarings og Gudsrigets *Historie*, da spørger vi hverken om, hvordan de *Skriftkloge* til forskiellige Tider har læst og udtydet de prophetiske og theologiske Runer og Gaader (Hieroglypher), eller hvilke meer eller mindre urimelige Tanker de kan have gjort sig om [|US:452](#) *Menneske-Livet*, enten i sin *oprindelige*, eller i sin *forfaldne* og *forældede* og i sin *gjenfødte* og *fornyede* Skikkelse og Tilstand, men vi spørger kun om, hvilken Tankegang om Menneske-Livet, under sine store og forunderlige Omskiftelser, der enten maa være, eller kan dog, saa [|A:6](#) vidt vi veed, være den rette, i forsvarligt *Sammenhæng* med den *Christne Tro* og i det hele med *Ordet til os* af *Her* [|VU:125](#) *rens* egen Mund, som baade er det eneste Kiendemærke, vi har paa Herrens Aand og Herrens Menighed, og er det eneste Ord, *hvori* Herren kan være *kiendelig* nærværende og virksom hos Sine, mens han er skjult for Verdens Øine?

Hvad der nu allerførst maa lynslaae os, naar *Troens* og *Troes-Bekiendelsens Aand* hviler paa os, det er, at for at Vorherre *Jesus Christus*, som vi troer og bekiender, *kan* være *Gud-Faders* eenbaarne *Søn*, født af *Marie-Mø*, da maa baade *Mennesket*, som skrevet staaer, være skabt i *Guds Billede*, og være skabt *saaledes* deri, at den *guddommelige* Natur lod sig *forene* med den *menneskelige* Natur, og kunde giennem Menneske-Legemet aabenbare Guddoms-Herligheden, og at denne levende *Billed-Lighed*, hvormeget den saa end ved Syndefaldet maa have lidt, dog umuelig kunde være udslettet, naar *Guds Søns Menneske-Liv* skabdes i *Maries Modersliv*, saa han fik Kiød af hendes Kiød og Been af hendes Been, ligesom *Eva* fik af *Adams*.

Paa den anden Side forudsætter vistnok baade Glædskabs-Budet (Evangeliet) om *Frelseren (Jesus)* i det hele, og *Syns-Forladelsen foran* det evige Liv i Særdeleshed, at Menneske-Livet i Guds Billede har ved Syndefaldet faaet en *Grund-Skade*, som den Menneske-Søn, der skulde helbrede den, maatte selv være fri for, og det troer vi, opnaaedes derved, at *Guds Søn* kun fik en menneskelig *Moder*, men *ingen* menneskelig *Fader*, [|A:7](#) da den *Helligaand* traadte ved *Avlingen* i *Mandens* Sted, og derved kommer vi til i *Guddoms-Manden* at see et Menneske, som *en af* os i alle Maader, kun *uden Synd*.

Hvorvidt nu denne *Grund-Skade*, som er *Syndigheden*, strækker sig hos os *alle*, som avles af *Mand* og *Kvinde* ved *kiødelig*

Omgang, det kan vi vistnok paa fri Haand umuelig afgjøre, blandt andet fordi *Syndigheden* er en *Grundskade*, der ligesaavel maa have skadelig Indflydelse paa Syns-Maaden og paa Tanke-Gangen, som paa *Livs-Kraften*, og da Skaden i *Christnes* Øine maa være saa stor, at den i det hele kun lader [|US:453](#) sig helbrede ved *Guds Søns* Fornedrelse og *Opoffrelse*, og selv af Guds Søn kun lader sig helbrede med en virkelig *Gienfødel* og Nyskabelse, saa *synes* det let, som om man *aldrig* kunde tænke sig Grund-Skaden *for stor*, men at jo større, man tænkte sig den, desbedre var det, da derved Forsoningens og Gienløsningens, Syndsforladelsens og Gienfødel[|VU:126](#)sens Nødvendighed og Naadens Herlighed blev saameget mere indlysende; men det giælder dog ligefuldt ogsaa her, at *formeg*et saavelsom *forlidt* fordærver alting, og at man skyder ligesaavel *forbi*, naar man skyder *over*, som naar man skyder *under* Maalet.

At der nemlig i *Syndigheden* og *Forsyndelsen* er en *Grændse*, udover hvilken man ikke kan gaae, uden at give sig Fanden i Vold, og at denne Grændse ligesaavel overskrides, naar man sætter sig for at synde til det yderste, for at Naaden kan blive desstørre, som naar man vitterlig foragter og forskyder Guds Naade, det har allerede Apostelen *Pau*[|A:8](#)lus og Herren selv indskærpet, og det har Erfaringen grundig oplyst og stadfæstet; men det maa da ogsaa være splittergalt, at *tænke* sig *Syndigheden* saa *grændseløs* hos *hele* den faldne Menneske-Slægt, at den nødvendig maatte enten *vitterlig* forskyde Naaden eller *forsætlig* synde paa Naade, som Fanden og hele hans Yngel altid har gjort og vil giøre, og saa spittergalt tænker man dog igrunnen, naar man paastaaer, at den faldne *Menneske-Natur* er i Bund og Grund fordærvet, saa at hos det faldne Menneske, naar han synes allerbedst, er der dog *slet* intet *Godt* at finde; thi *hverken* var der da *Noget* hos Mennesket for den sande *Gud* at *ynkes* eller forbarme sig *over*, heller *ikke* var der *Noget* hos det grundslatte Menneske, som *kunde* lade sig røre til Anger og *Omvendelse*, eller vilde lade sig overtale til *Tro* paa Guds Naade og Sandhed, eller lade sig gienføde til et *Guds-Barn*, og lade sig fornye efter det *Guds-Billede*, hvori Mennesket oprindeligt er skabt, og dog er baade *Omvendelse*, *Tro* og inderligt *Hengivenhed* uden *Godvillighed* aldeles utænelige og selvmodsigende.

En saadan *Godvillighed*, som Herren har stillet os for Øine i Lignelsen om “den *forlorne Søn*” maa altsaa forudsættes og virkelig findes hos det faldne Menneske i den faldne *Adams Billede*, ligesom den efter Skriftens Vidnesbyrd fandtes hos *Abel*, hos *Seth*, *Enos*, *Enoch*, *Noah*, *Abraham*, *Isak* og *Jakob*, *David*, *Zacharias* og *Elisabeth*, *Johannes den Døber*, *Marie-Mø* og hendes Fæstemand *Joseph*, *Simeon* og *Anna*, saa de var vel alle *vanartede Guds-Børn*, men dog *ægte Guds-*[|A:9](#)*Børn*, der kom deres [|US:454](#)*himmelske Fader* ihu og havde igrunnen Sind til at *lyde* og *ligne* ham, skiøndt

de havde *forspildt* Hans *første* |VU:127|*Kiærlighed* og derved baade *tabt Kraften* til at gjøre Hans *Villie* og *forbrudt* Samfundet og Fællesskabet med Ham.

Kun saaledes faaer vi en Forestilling om det faldne, syndige, fortabte Menneske, og om Menneske-Livet *udenfor* Paradis i *Ørken*, der svarer til Lignelsen om den “forlorne Søn” i Landet langt borte fra Faderhuset, som sank saa dybt, at han ønskede sig *Svineføde*, men var dog en værdig Gienstand for sin Faders Medynk, Naade, Tilgivelse og fulde Indsættelse paany i alle Børne-Rettigheder, fordi han følte og bekiendte, at han var *selv Skyld* i sin Ulykke, og fordi han havde *Sind* til at *vende om* og heller være sin *Faders Træl*, end, som hidtil, at være *Syndens Træl* under den pralende, men falske og tomme Titel af “*sin egen Herre!*”

Ved denne Fremstilling af det faldne Menneskes Forhold til Gud og til Guds-Billedet hos sig, bortfalder, som man let seer, al Tanke om *Fortjeneste*, om *egen* Retfærdighed eller om *Magt* til at hjælpe eller *frelse sig selv*, medens dog *Bekvemheden* til at trøstes, benaades, gjenfødes og fornyes er *vedligeholdt*, saa den himmelske Fader dog fremdeles har et *tabt Barn* paa Jorden at *oplede* og et *dødt Barn* at *gjøre levende*, saa at, naar kun den himmelske Fader-Kiærlighed hos Gud er reen og riig, uegennyttig og gavmild nok dertil, da kan den uden al *Selv-Modsigelse* skjule Syndens Mangfoldighed hos det *angergivne* og raade Bod paa alle Savn hos det dødskyldige og *ulykkelige*, |A:10|men dog ydmygede og *trohjertige*, godvillige og *taknemmelige* Menneske, og da kan der, som Herren baade skildrer i Lignelsen om den forlorne Søn og vidner med rene Ord, være større Glæde i Himlen over een omvendt Synder end over 99 Retfærdige, som ikke har Omvendelse behov.

Naar man desuagtet, beraabende sig paa den *Hellige Skrift*, har paastaaet, at hos det *gamle* Menneske er *Guds-Billedet* aldeles *udslettet*, og alt virkelig *Godt udryddet*, og kun *Skin-Hellighed*, med glimrende Laster muelig; da har man jo vel seet, at man umuelig, uden at trodse hele den hellige Historie, kunde anvende denne Fordømmelses-Dom paa *Abraham*, de Troendes Fader, paa *Moses*, den tro Tjener i Guds Huus, paa *David*, Manden efter Guds Hjerte, paa *Propheterne*, og paa ham, som Herren selv kaldte meer end en Prophet, kaldte sit Aasyns *Engel*; men man har dog aldeles overseet, at det slet ikke gaaer an at undtage en |US:455|*eneste* af den *gamle* Adams *naturlige* Børn fra den Dom, man fælder over |VU:128|ham og *hele* hans *Slægt*, fælder over den faldne *Menneske-Natur*, og at man lige saa lidt *kan* sætte det *ny* Menneskes Fødsel *foran* Barnets i Bethlehem, uden at gjøre hele *Christi Evangelium* til *Løgn* og Fabel. Ved desuagtet i Blindhed at gjøre det *Sidste*, ved, som allerede Biskop *Eusebius* i hans Kirkehistorie, at gjøre *Abraham* og alle Christi Forfædre efter Kiødet til *Christne foran Christus*, til Guds *gjenfødte* Børn førend Gienfødselen af Vand og Aand, kun derved

har man forblindet sig selv for den indlysende Sandhed, at der hos det faldne Menneske |A:11| kan være, har været og maa, saalænge Gienfødselen skal være muelig, findes tænkelig og giørlig i Sandhed, være baade Spor og *Levning* af Menneskets oprindelige *Godhed* og *Herlighed*, som en Skabning i Guds Billede, der veed af Gud og sig selv at sige, og, saavist som "*Tro, Haab og Kiærlighed*" udtrykker hele den menneskelige indvortes *Billed-Lighed* med Gud, saavist maa der hos det *faldne* Menneske, som skal kunne *opreises*, hos det *fortabte* Menneske som skal kunne *frelses*, og hos det *vanartede* Menneske, som skal kunne *gjenfødes*, findes en virkelig *Levning* af *Troen*, *Haabet* og *Kiærligheden*, som de oprindelig med *Ordet* udgjorde og udtrykte Menneske-Livet i Guds Billede.

Naar vi nu betragter det oprindelige Menneske-Liv eller *Paradis-Livet* i Herrens Lys, med Skabelses-Bogen for Øie, da seer vi let, at *Troen* paa *Guds-Ordets* Kraft og Liv og Sandhed, og *Haabet* om *Udødelighed* i *Paradiis*, det var *Troen* og *Haabet* hos vore første Forældre, hvormed de *stod* og *faldt* for Guds Aasyn, medens det kan *synes* tvivlsomt, om de tabde eller beholdt den *indbyrdes Kiærlighed*, der hos dem var *Kiærligheden* til *Næsten* som til sig selv, hvori *Guds-Kiærligheden* af ganske Hjerte, Sjæl og Styrke spirede, og hvoraf den skulde opvoxet og udfoldet sig som *Paradis-Rosen*, men at vore første Forældre dog maae være *faldet* netop ligesaa dybt fra den indbyrdes *Kiærlighed*, som de faldt fra *Troen* og *Haabet*, det følger dog nødvendig af den levende Sammenhæng derimellem, og vi kan høre det paa *Adams Ord*, hvormed han igrunden *skiller sig* |A:12| fra sin *Hustru*, som sit eget Legeme, Kiød og Been, sigende til Skaberen: *Kvinden*, som Du gav mig, *hun forførde mig*.

Ligesaa lidt imidlertid, som vi kan tænke, at den *indbyrdes Kiærlighed* mellem vore første Forældre og dermed mellem Mand og Kvinde, aldeles *udslettedes* og ophørde ved Syndefaldet, lige|VU:129|saa lidt maae vi tænke, at det var Tilfældet med *Troen* |US:456| paa Guds-Ordet, eller med *Udødeligheds-Haabet*, men vi maae tænke, at ligesom Mennesket i *Ordet* beholdt sin kiendelige Lighed med Gud, saaledes fulgde ogsaa en *Levning* af *Troen*, af *Haabet* og af *Kiærligheden*, det faldne Menneske ud ad *Paradis* og ind i *Ørken*, hvor de vistnok alle, med Afmagten og det dødelige Saar, som var Syndens Handsel, *rimeligviis* snart maatte uddøe, men kunde dog *mueligviis* ogsaa af Guds *Naade* vidunderlig opholdes og styrkes, og i Tidens Fylde af samme Guds *Naade* i hele sin Rigdoms Aabenbarelse *gjenfødes* og *fornytes* efter Hans Billede, som skabde os.

At nu ogsaa *Levningen* af Menneskets *Paradis-Tro*, *Paradis-Haab* og *Paradis-Kiærlighed* af Guds *Naade* blev opholdt i *Ørken* ei mindre vidunderlig end Israels Børn opholdtes med *Manna* i *Ørken*, det har Apostelen *Paulus* skrevet med store Bogstaver, og

det lærer Guds Ords og Guds Riges *Historie* ligefra *Adams* til *Christi* Dage, og allerklarest Betragtningen deri af *Troes-Helten* Abraham, *Haabs-Engelen* Johannes den Døber, og *Hjerte-Dronningen* Marie-Mø, alle af den gamle Surdei, den faldne Skabning, men dog stærke i *Troen* paa de nye Himle og den ny Jord, glade |A:13| i *Haabet* derom, og oprigtige i *Kiærligheden*, og skøndt vi umuelig *saaledes* kan følge det gamle Menneske og spore Paradis-Livet paa Hedningernes Øer som paa Israels Fastland, og vi ikke heller kan formode at Guds Naade vilde vise sig saa rig nogensteds, som der, hvor *Troen* paa *Guds-Ordet* maatte bevares, for at "Ordet" paa menneskelig Maade kunde blive "Kiød" og aabenbare sin Herlighed, hvor *Haabet* om det evige Liv maatte vedligeholdes, for at det kunde opfyldes ved hans Komme, som er baade *Liv* og *Lys* evindelig, og hvor *Kiærligheden* maatte udvikles vidunderlig, for at *Guds Søn* kunde finde en *Moder* paa Jorden og virkelig blive *Kvindens Sæd*; saa maa dog allevegne, hvor *Christi Evangelium* har fundet og skal finde Ørenlyd og Hjerterum, saa stor en Levning af det gamle Menneskes *Tro* og *Haab* og *Kiærlighed* være bevaret, at det gamle Menneske baade kan opvækkes til at høre, oplives til at fatte, overtales til at troe og røres til at elske *Glædskabs-Budet* om det *ny Menneske*, den anden Adam, |VU:130| som er Herren fra Himlen, og at det midt iblandt Hedninger er paa sine Steder skedt i en forbausende høi Grad, det seer vi paa *Hovedsmanden* fra *Kapernaum*, om hvis *Tro* paa *Guds-Ordet* Herren selv vidnede: *saadan* en *Tro* har jeg end ikke fundet hos Israel, og paa den *Cananæiske* Kvinde, hvis *Haab*, og paa den *Blodsottige* Kvinde, hvis *Kiærlighed*, skøndt de voxede vildt, |US:457| som Træerne i Skoven, godt kunde maale sig med det meste, der fandtes hos Israel.

|A:14| Vel har vi nemlig fra *Latinerne* med saamange andre falske Forestillinger, ogsaa faaet den, at *Jøderne* især var *stærke i Troen*, men *Mesteren*, som vidner: *uden* I seer *Tegn* og underlige *Gierninger*, da vil I *ikke troe*, han lærer os noget ganske Andet, og hele *Jødefolkets* *Historie*, fra *Udgangen* af *Ægypten* til *Jerusalems Forstyrrelse*, stadfæster det samme, og at *Jøderne* heller ikke var de kiærligste af Art, det seer vi paa alle *Kiærligheds-Forholdene* hos dem, som jo er Forholdet mellem *Forældre* og *Børn*, mellem *gode Venner* og da *Sødskende* især, og imellem *Ægtefolk*, hvorfor Herren ogsaa vidner, at det var for deres *Haardhjertethed*, at Moses gav dem *Skilsmisse-Loven*. I *Haabet* var det derimod *Israel* havde sin *Styrke*, ja har den i sin høie Alderdom og midt i Adspredelsen endnu, derfor gav *Jehova* dem *under* Loven saa lidt som mueligt at *troe*, og Han kastede ligesom et Slør over deres Mangel paa indbyrdes *Kiærlighed* ved Grundloven om at *ære* Fader og Moder, om *ikke* at *myrde*, *ikke* at *krænke* Ægteskabet og *ikke* at *forlange* Næstens Eiendom, men han gav dem *Alt* at *haabe*, lige fra

Forjættelsen til *Abraham* "i din Sæd skal alle Jorderigs Slægter velsignes," til de allerklareste Spaadomme om "*Israels Haab*," som den Guds Salvede, Christus, Messias. Blandt alle *Hedningerne* var derimod netop *Romerne* Folket med den *stærkeste Tro*, hvorfor ogsaa Apostel-Brevet til *dem* dreier sig hardtad udelukkende om "*Troen*," og at det lige saavel var *Romerne*, der giennem *Middelalderen* bevarede den *Christne Tro*, som |A:15| det var fra *Rom* al *Overtroen* udgik, burde være os alle *lige frisk* i Minde.

Betragter vi endelig *Hedning-Livet* i vort *Høinorden*, da finder vi vel, at næst efter *Israel*, har intet Folk været besjælet af saa stærkt et *Udødeligheds-Haab*, men hvor der i vort *Høinorden* |VU:13| var mindst af *Haabet*, i "*Danmark, deiligst Vang og Vænge*," sporer vi derimod en mageløs *Kiærlighed* saavel i Forholdet mellem *Forældre* og *Børn* som mellem *Mand* og *Kvinde*, og da disse ligesaavel er den *christelige* eller *nymenneskelige*, som den *hedenske* eller *gammelmenneskelige* *Kiærligheds Grund-Forhold*, saa maa det findes rimeligt nok, at naar vi *Danskere christnedes*, det da snarest vilde være hos os, at *Lyset* skulde opgaae over *Ægteskabets* og *Christendommens* indbyrdes *Sammenhæng*.

Hvor længe det nemlig end har været overseet, og hvor dristig |US:458| man endnu tit benægter det, saa er det dog lige klart og lige vist, at det *gamle* *Menneskes Tro* og *Haab* og *Kiærlighed* maa være *eensartede* med det *ny* *Menneskes*, da det ellers var umueligt, at det gamle *Menneske* kunde ved nogensomhelst *Aabenbaring* faae en rigtig *Forestilling* om det *ny* *Menneskes Tro* og *Haab* og *Kiærlighed*, som han dog nødvendig maa have for at *eftertragte* dem og for at *gienkiende* dem hos sig, og at derfor maa *Kiærligheden* mellem *Forældre* og *Børn* og den *ægteskabelige* *Kiærlighed* mellem *Mand* og *Kvinde* i det *gamle* *Menneske-Liv*, for *saavidt* den *findes* og *saavidt* den *gaaer*, være aldeles *eensartet* med *Kiærligheden* mellem den *himmelske Fader* og hans |A:16| *jordiske Børn*, og med den *ægteskabelige* *Kiærlighed* mellem *Christus* og hans *Menighed* i det *ny* *Menneskeliv*, og ligesom *Herren* selv har sagt os, at vi maae blive *som* *Menneske-Børn*, før vi kan *gjenfødes* til *Guds-Børn*, saaledes vil *Herrens Aand* sige os, at vi maae blive *som* *menneskelige Ægtefæller*, før vi kan *indlemmes* i det store *Fællesskab* med *Herren* som en *Brud* med sin *Brudgom*, og en *Husfrue* med sin *Ægtemand*. Og at der nu igjen er en levende *Vexelvirkning* mellem *Christi eget* og de *Christnes Ægteskab*, det har allerede *Apostelen Paulus* indskærpet *Menigheden*, ved udtrykkelig at skrive, at de *christelige Ægtemænd* kan og skal elske deres *Hustruer ligesom* *Christus* elskede *Menigheden*, og at de *christelige Hustruer* igjen skal være deres *Ægtemænd* underdanige, *ligesom* *Menigheden* er sit *Hoved* og sin *Herre Christus*, saa at følgelig forudsætter ikke blot *Herrens Ægteskab* med *Menigheden* det gamle *Menneskes* *ægteskabelige* *Kiærlighed*, men det *ny* *Menneskes* *ægteskabelige*

Forhold bliver ogsaa et *Forbilled* paa og en *Forberedelse* til Herrens evige Bryllup.

|VU:132Hvorledes dette saalænge har kunnet undgaae vore Skriftkloges Opmærksomhed, uagtet de dog selv ved hver Brudevielse efter Alterbogen indskærpede os Opmærksomhed paa, hvad St. Povel skriver “til de Epheser i det Femte” om det *christelige Ægteskab*, det vilde vist nok være uforklarligt, naar man ikke vidste, at med *døde* Øine enten seer man slet ikke *Livet* eller overseer det dog altid i Beskrivelsen, men nu kan det ikke undre os, at de samme Skrift|A:17kloge, der i det hele var blinde for det *virkelige Liv i Aanden*, ogsaa overfoer *Epheser-Brevet* med en Harefod, saa at selv naar de ved Brudevielsen udtrykkelig beraabde sig paa Brevets store Ord om det *christelige Ægteskabs* hemmelighedsfulde Forbindelse med *Ægteskabet* mellem *Christus* og *Menigheden*, da faldt det dem slet ikke ind, at det var |US:459en “*stor Hemmelighed*” i det *christelige Liv*, men kun en stor Hemmelighed mere i den *hellige Skrift*.

Har vi nu imidlertid faaet Øinene op, og stræber at bære os bedre ad herefter, da maae vi fremfor alt drage to vigtige Slutninger af disse Oplysninger om *Ægteskabets* Forhold til det *ny Menneske-Liv*, og den første Slutning er den, at al Tale om et *christeligt Ægteskab* mellem *andre* end ret *christelige Ægtefolk* er Snak hen i Veiret, da *Ægteskabet*, for at kunne være *christeligt*, nødvendig maa være hvad Apostelen kalder et *Ægteskab* “i *Herren*,” saa at de Christnes Letsindighed i dette Stykke vilde være Grund nok til, at det *christelige Liv* ei endnu har vundet synderlig Tilvæxt ved *Ægteskabet*, medens paa den anden Side de *christelige* Præsters Omsorg for at faae *christelige Hustruer* dog har baaret saa velsignet Frugt i det *Lutherske Kirkesogn*, at det berettiger til de største Forventninger, naar *Menigheden* herefter for Alvor “beraader sig med Gud og sit eget Hjertelag” i *Ægteskabs-Sagen*, og naar den tillige oplyses om, *hvor Velsignelsen* til et *christeligt Ægteskab findes* og maa udelukkende søges.

|A:18Dette er den *anden* vigtige Slutning, vi skal drage af Oplysningen om *Ægteskabets* Forhold til Christendommen, thi kan og skal det *christelige Ægteskab* være et *Forbilled* paa og en *Forberedelse* til Herrens *Ægteskab* med *Menigheden*, da maa det jo udelukkende vente og hente den guddommelige Velsignelse dertil af det *christelige Saligheds-Middel*, som baade udtrykker og ska|VU:133ber det hemmelighedsfulde *Kiærligheds-Forhold* og uindskrænkede *Fællesskab* mellem *Christus* og hans *Menighed*, altsaa af “den *hellige Nadver*,” og hverken af et *selvgjort Ægteskabs-Sacrament* eller af en blot og bar Brudevielse efter Alterbogen. At det nemlig ene og alene er ved at æde Menneske-Sønnens Kiød og drikke hans Blod, at den troende *Menighed* kan blive Kiød af hans Kiød og Been af hans Been, saa de To bliver til eet

Kiød, det maa jo være os alle vitterligt, og at derved det menneskelige Ægteskabs Oprindelse og oprindelige Øiemed optages i det christelige Fællesskab, det maae Hjertets oplyste Øine vist opdage; men skjøndt dette kun skeer efterhaanden, maae disse Øine dog snart klares til at indsee, at baade var *Ægteskabs-Forholdet* fra Begyndelsen *Menneske-Kiærlighedens Vugge*, og maa i det gienfødte Menneskeliv *ligesaafuldt* være det, da al Kiærlighed til *Næsten* nødvendig maa begynde med *Kiærlighed* til den *Allernærmeste*, som Ægtefællen unægtelig er i det christelige Ægteskab, saavel som i *Adams* og *Evas*, saa at den *Kiærlighed*, som er *Lovens Fylde*, kan aldrig [|US:460](#)uden *igiennem* det christelige Ægteskab, indtage og giennemtrænge *Christi Menighed*, saa [|A:19](#)den pryder sig for ham, *som en Brud for sin Brudgom!*

Spørger man nu endelig, hvoraf det da kan være kommet, ikke blot, at Menigheden giennem mange Aarhundreder stod i den faste Formening, at den *ugifte* Stand, naar den var i Sandhed *christelig* og *gudelig*, var den helligste og Gud velbehageligste Stilling, men at selv Apostelen *Paulus* i et af sine Breve *synes* at paastaae det samme; da maa jeg først afkræfte denne Indvending og alle Indvendinger mod den christelige Tankegang, som man laver af *Skriften*, med den Bemærkning, at *Skriftens* fulde Overeensstemmelse med *Christi Lærdom* er vel en nødvendig *Forudsætning* hos Menighedens *Skriftkloge*, men som intet kan bevises med, da den selv bestandig trænger til *Beviis*. Dernæst skal jeg bede vore Skriftkloge lægge vel paa Hjerte, at hvad der kun findes hos *een* Apostel og ovenikiøbet kun i *et* af hans *mange* Breve, det lader sig aldrig med Rette henføre til *hele* Menigheden og Menigheds-Livet, og endelig tør jeg mene, det er klart nok, at hvad Apostelen *Paulus* skrev til *Corintherne* om *Ægteskabet*, det betragtedes af ham selv kun som hans *eget Skøn* og gode Raad, med bestemt *Hensyn* paa *Tid* og *Omstændigheder*.

[|VU:134](#)Ligesaa klart som det nemlig paa den ene Side er, at naar *alle Christne* havde afholdt sig fra Ægteskab, da vilde *Christendommen* have været *uddøet* for mange Aarhundreder siden, og at, naar i det nærværende Øieblik alle *oplyste* Christne vilde forblive *ugifte*, da vilde *Efterslægten* baade blive [|A:20](#)*mindre christelig* og *mindre oplyst* end den nærværende; ligesaa klart er det ogsaa, at *den Christne Slægt*, som skal opleve den *yderste* Dag, *den gifter sig ikke*, fordi den *ikke* kan faae eller skal have nogen *christelig Efterslægt*, og behøver heller ingen, fordi *Menigheds-Livet* hos den har naaet sin *Modenhed*, *Væksten* sit *Maal*, som er Christi *Maal*, og *Oplysningen* sin *Middagshøide*, som er Soleklarheden i Aanden, og da nu *Apostel-Menigheden*, som *Brudens moderlige* Forbillede, baade havde en stærk *Formodning* om, at Herren kom igien til Doms en af Dagene, og havde en levende *Forsmag* af Fuldendelsen, saa *vilde* dens *Betænkelighed*

ved *Ægteskabet* være meget forklarlig, om den end havde været langt større og *almindeligere* end den var, og da nu *Erfaringen* lærde de *Christne i Romerriget*, at hverken det christelige Liv eller det christelige Lys tog til, men tog gruelig af fra Slægt til Slægt, saa var det ganske naturligt, at de intet Godt |US:46| ventede af Fremtiden, førend *Dommedag*, som de syndes, maatte komme meget snart, *hvis* den endnu skulde “finde *Troen* paa Jorden.”

I den *ny* Christenhed, *udenfor* Romer-Riget, og fremfor alt hos os, *efter Reformationen*, og efter det *præstelige Ægteskabs Fornyelse* ved *Morten Luther*, da vi bestandig venter og maae vente af *Fremtiden* hvad *Fortiden*, aandelig talt, har *tabt* og hvad *Nutiden* *savner* og længes efter, og da vi kan forudsee, at Herren kommer *ingenlunde* i Skyen, *førend* baade “*Aanden og Bruden*” raaber: kom, Herre *Jesus!* nu maae vi dog endelig |A:21| Dag fra Dag blive klogere paa det *christelige Ægteskab* og sætte høiere Priis derpaa, som den eneste levende *Plante-Skole* for en *Efterslægt*, der, aandelig og christelig talt, kan og vil staae paa vore Skuldre og see til Enden og træde i vore Fodspor, til de i Herrens egne Fodspor kommer os forbi og ham saa nær, at de paa en Maade kan maale sig med ham. Kun da vil hos den *næstsidste* Christen-Slægt, der er *kvindefødt* paa det *gamle* Menneskes Viis, det gamle Menneske komme til at staae det Ny ligesaa |VU:135| nær, som Sønnen af *Præsten Zacharias* med *Elisabet* af *Aarons Døttre*, stod *Jesus* af Nazaret, “avlet ved den Helligaand og født af *Maria-Mø*”, og denne *næstsidste* Slægt vil da døbe den *Sidste* omtrent med samme Følelse, som *Johannes* døbde *Jesus*, til at *fuldkomme* al *Retfærdighed*, og til at være i denne Verden, *ligesom* Herren var i denne Verden, og til at vente paa hans Herligheds Aabenbarelse, medens det iøvrigt, efter Herrens Spaadom, vil gaae til i denne Verden, ligesom i *Noahs* Dage, da de tog til Ægte og lod sig tage til Ægte, indtil Syndfloden kom og tog dem Alle bort; thi saaledes skal jo Menneske-Sønnens Tilkommelse være, naar han kommer igien at *hjemføre* sin Brud til sin *Faders Huus*, hvor Brude-Krandsen er Livets Krone!

Slutningen bliver da, at “det hellige Kys” der, som et “*Kiærligheds-Kys*” skal beseigle de “Helliges Fællesskab” hos den syvende og sidste Menighed, det kan kun fødes, opelskes, optugtes, oplyses og forklares i et *christeligt Ægteskab*, der ikke |A:22| skabes ved nogen selvgjort Brudevielse men ene mellem *levende Christne* ved *Nadveren* i Vorherres *Jesu Christi* Navn af den *Helligaand*.
